

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תשא

(חלק טז — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

לעילוי נשמת
מרת רבקה חי' הינדא בת ר' אשר הלוי ע"ה ברבר
נפטרה י"ט אדר, ה'תשע"ד
ת' נ' צ' ב' ה'

ולזכות
הילדה מושקא בת שפרינצא פערל תחי'
לרגל הכנסה לגיל מצוות
י"ט אדר, ה'תשפ"א

על ידי ולזכות הורי'
הרה"ת ר' לוי יצחק וזוגתו מרת פערל
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות
שמוטקין

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תשא

הטמא" (און נאָך ענינים⁸).

איז ניט מובין: בשלמא באַ אַנדערע זאָכן קען מען פאַרשטיין פאַרוואָס דער אויבערשטער האָט דאָס אים געדאַרפט באַווייזן¹⁰, ווייל זיי אַנטהאַלטן אין זיך פּרטים און ציורים מסובכים: די מנורה, לדוגמא, האָט געהאַט אין זיך די גביעים כפתורים ופרחים און זיי אַלע האָבן גע- דאַרפט זיין „מקשה אחת“ און צוזאַמען דערמיט יעדערער אין אַ באַשטימטן אָרט אין דער מנורה, אין זיין ספעציעלער פּאָרם וכו'; עדיז האָט מען ביי מולד הלבנה געמוזט וויסן גענוי „באיזו שיעור תראה ותהי ראוי לקדש“¹¹ (און מ'זאָל וויסן מיט אַ וודאות אַז דאָס איז די לבנה¹² און קענען מתאר זיין אופן עמידתה ברקיע – די אַלע פּרטים וואָס די גמרא רעכנט אויס ביי בדיקת הע- דים¹³) [און אזוי אויך די שרצים – וואָס ניט אַלע פון זיי האָט מען געוואוסט ווי זיי זעען אויס¹⁴].

(7) שמיני יא, כט. וראה רש"י שם יא, ב.
 (8) במנחות (ומכילתא) שם „אף הלכות שחיטה“. וראה תוד"ה שלשה שם. ובשמו"ר שם: ד' דברים .. הראהו שמן המשחה. משא"כ הנאמר לפני במנחות שם: „ארוך של אש ושלחן של אש כו' ירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותם“ – לא נתקשה בהם (ראה גו"א תרומה שם).
 (9) כמו שהקשה בגו"א בפרש"י פרשתנו. אלשיך עה"פ (קושיא הא'). זית רענן ליל"ש פרשתנו. אה"ח עה"פ.
 (10) ראה גו"א שמיני שם. חדא"ג מנחות שם.
 (11) לשון רש"י בא שם. וראה רא"ם וגו"א שם.
 (12) ובפרט לפי האגוצובי (ראה צפע"נ עה"ת בא שם).
 (13) בפרש"י מנחות שם ד"ה ראש חודש: בשעת מולד לבנה אינה נראית כ"א מעט ואינה ניכרת כדאמרינן בר"ה כזה ראיתם אם כזה ראיתם.
 (14) בפרש"י שם: שרצים, לא הי' מכיר איזה

א. אויפן פסוק: „זה יתנו .. מחצית השקל“ זאָגן רז"ל² (און רש"י ברענגט עס אַראָפּ בפירושו על התורה³), „אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו“.

בדומה לזה – וואָס דער אויבער- שטער האָט משה'ן געוויזן אַ דוגמא פון דער זאָך אויף וועלכער ער האָט אים אַנגעזאָגט – געפינט מען באַ כמה ענינים⁴: א) „נתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש“⁵, ב) „נתקשה משה על מולד הלבנה .. והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע ואמר לו כזה ראה וקדש“⁶, ג) ביים איסור פון שרצים – „וזה לכם

(1) פרשתנו ל, יג.

(2) ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. תנחומא פרשתנו ט נשא יא. במדבר"ר פי"ב, ג. פסיקתא דר"ב פ"ב (כי תשא). פסיקתא רבתי פט"ז (בסופו). – ראה תו"ש עה"פ – בכהנ"ל בשינוים קלים. ובפס"ר פ"י (בסופו): מטבע של אש קטן; ושם לפני: כמין מטבע של שערה של אש. אבל שם לא הובא בשם ר' מאיר. ובתיב"ע עה"פ: דין שיעורא איתחמי למשה בטוורא הי כדנירא דאשא והיכדין א"ל כדין יתנו.
 (3) אבל ליתא שם „מתחת כסא כבודו“ (בכמדרש תהלים מזמור צא. פס"ר הנ"ל), ומוסיף „ומשקלה מחצית השקל“. וראה לקמן בפנים.
 (4) מנחות כט, א. מכילתא בא יב, ב. ספרי בהעלותך ת, ד. שמו"ר פט"ו, כח. ועוד. וראה רא"ם וגו"א בפרש"י פרשתנו, ובפרש"י שמיני יא, ב. בהעלותך שם.
 (5) לשון רש"י תרומה כה, מ. ובגמ' שם בתנא דבי ר' ישמעאל „עד שהראה לו הקב"ה באצבעו“ (ועד"ו במכילתא וספרי שם). וכ"ה בפרש"י בהעלותך שם. וראה רא"ם וגו"א תרומה ובהעלותך שם.
 (6) לשון רש"י בא שם.

זיין בדיבור וויפל ס'דאַרף זיין? דער שיעור ומשקל²².

נאָכמער: אפילו נניח אַז דעם גענויעם שיעור פון מחצית השקל קען מען וויסן נאָר דורך אַ דוגמא מוחשית – פאַרוואָס האָט דאָס געדאַרפט זיין אַ „מטבע של אשׁ“? אדרבא – עס וואָלט געווען גענאָ ויער צו ווייזן אים אַ מחצית השקל²³ וואָס מ'דאַרף געבן בפועל – של כסף, אַזוי ווי דער אויבערשטער האָט אים באַוויזן לבנה ברקיע (ועד״ז די שרצים²⁴).

[דאָס וואָס דער אויבערשטער האָט אים באַוויזן אַ „מנורה של אשׁ“ איז פאַרשטאַנדיק, היות די מציאות פון אַזאַ מנורת זהב איז נאָך דאָן ניט געווען

משא״כ ביי מחצית השקל¹⁵ וואָס איז ניט פאַרבונדן מיט קיינע שוועריקייטן צו וויסן וואָס דאָס מיינט¹⁶, און מען געפינט עס שוין באַ אליעזר עבד אברהם¹⁷, וואָלט דאָך געווען גענוג ווען דער אוי- בערשטער זאָגט אים אָן אַז מ'זאָל געבן אַ מחצית השקל – פאַרוואָס האָט דער אויבערשטער אויך דאָ געוויזן אים אַ „מטבע של אשׁ“?

תוספות אין מנחות¹⁸ איז מסביר, פאַר- וואָס די גמרא דאַרט רעכנט ניט מחצית השקל צווישן די ענינים וואָס נתקשה בהם משה (מנורה, קידוש החודש און שרצים): „דלא שייך התם נתקשה, אלא משום דלא הוה ידע״¹⁹ בשום ענין אם לא ה' מראהו״. ולכאורה איז דאָס אינגאַנצן ניט פאַרשטאַנדיק: פאַרוואָס וואָלט משה ניט געוואוסט וואָס עס איז דער (שיעור פון אַ) מחצית השקל²⁰? און – אפילו אויב ער האָט עס ניט געוואוסט, האָט דער אויבערשטער אים געקענט מפרט

21 ועד״ז יש להקשות בתי״ (הא״) שבגו״א בפרשתנו. וע״פ המבואר לקמן בפנים יש לבאר גם פירושו.

22 ראה משכיל לדוד בפרש״י, שהקשה על פי התוס' (ולפי פירושו: למאן דרריש דהראהו מטבע של אשׁ .. נתקשה כמו אינך דה״נ יש קושי בדקדוק המשקל). וי״ל כוונת התוס' (ובפרט ע״פ גירסת השטמ״ק) דכל מטבע הוא לא רק שיעור ומשקל, כ״א יש לו גם צורה וציוור מסוים, וזה קשה להודיע כ״א הוצרך להראותו. ובפרט אם נאמר שעדיין לא ה״ מטבע כזו״ (ובפרש״י ח״ש שם היינו רק משקל. וכמובן דוחק הוא) (ולהעיר מרמב״ן פרשתנו ריש פסוק יג).

אבל עדיין אינו מובן כי אין לאמר שזה קשה להבין יותר מצורת המנורה והחודש כו״ עד, דלא שייך התם נתקשה אלא משום דלא הוה ידע בשום ענין״.

23 ראה חלקי אבנים בפרש״י.

24 ראה תי״ הבי״גו״א. אלשיך ודברי דוד שם ע״ד הדרוש וכו״.

טמא ואיזה טהור. הלכות שחיטה, לא ה' מבין מהיכן היא מוגרמת.

15 להעיר מרע״מ בזו״ב (קנז, סע״ב): ומכלא לא אתקשי לך למעבד אלא תלת מלין דרשימינ באתוון דשמך מנורה שקלים החודש.

16 ראה דברי דוד (להט״ז) בפרש״י: דשם לא מנו אלא דברים שנתקשה משה להבינם כי יש הרבה פרטים בהם כו״ אבל כאן לא ה' קושי במטבע של מחצית השקל.

17 ח״ש כד, כב ובפרש״י.

18 שם ד״ה שלשה.

19 ובשטמ״ק שם: ס״א איזה מטבע יביאו אם לא כו״.

20 וצ״ע בזית רענן שם (שלאחרי שמקשה „בשלמא מנורה לא ה' לו להבין אם לא ה' מראה לו אבל הכא מה הוצרך להראות לו הול״ל שיתנו מחצית השקל״, מוסיף): התוס' במנחות כתבו כיצא בזה. ואולי צ״ל: והתוס' בחולין (הובא לקמן בפנים. וראה לקמן הערה 29).

* ראה חלקי אבנים (להרב דוד לידא פירודא, שנת תג״ן. נ״ו יארק תשכ״ג) בפרש״י, צפע״י הל' שקלים נסמן לקמן הערה 56. ועוד.

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם לבאר וואָס דער רמב"ם זאָגט³⁰ ביי דער מצוה פון נתינת מחצית השקל: הצווי שנצטוינו ליתן מחצית השקל בכל שנה והוא אמרו יתעלה ונתנו איש כופר נפשו ואמר זה יתנו³¹. ולכאורה: צוליב וואָס דאָרף ער ברענגען ביידע פסוקים און איז זיך ניט מסתפק מיט דעם פסוק „זה יתנו“³²? ובפרט אַז דער צוויי אויף נתינת מחצית השקל שטייט דוקא אין דעם פסוק – „זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל“³³ (דאָקעגן אין פסוק „ונתנו איש כופר נפשו“ ווערט ניט דער-מאָנט וועגן דעם עצם מצוה פון נתינת מחצית השקל, נאָר – אַז אויב „תשא את ראש בני“ איז „ונתנו“ אַ „כופר נפשו“ כדי אַז „לא יהי בהם נגף בפקוד אותם“).

ג. איז דער ביאור בזה: אין דער מצוה פון נתינת מחצית השקל זיינען

בעולם²⁵; משא"כ מחצית השקל אַ מטבע מיט אַ שיעור ומשקל גשמיי²⁶].

אויך דאָרף מען פאַרשטיין: תוס' אין חולין²⁷ פאַרענטפערט די שאלה הנ"ל פון תוס' אין מנחות (פאַרוואָס ווערט מחצית השקל ניט גערעכנט צוזאמען מיט די אַנדערע ענינים וואָס „נתקשה משה“: „הני אע"פ שהראהו לא נתקשה בהן אלא שתמה על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו“²⁸ הראהו הקב"ה כו" – ולכאורה זיינען די צוויי תירוצי התוס' סברות הפוכות: לויט תוס' אין מנחות איז במחה"ש מער ווי „נתקשה משה“, ווייל „לא הוה ידע בשום ענין אם לא הי' מראהו“, משא"כ לויט תוס' אין חולין איז משה מלכתחילה „לא נתקשה בהן“, ער וואָלט געוואוסט דעם שיעור בדיוק אויך ווען דער אויבערשטער וואָלט אים ניט באַוויזן; און דאָס וואָס „הראהו“ איז צוליב אַן אַנדער טעם²⁹.

במדרשים הנ"ל הערה 2, וכן מ"ש במדרשים הנ"ל (פסיקתא ד"כ שם לפני², תנחומא פרשתנו יא (ובכ"מ)), שהיו סבורין שצריך ליתן ככר כסף כו']. ואולי מפרש כן הזית רענן גם בתוס' מנחות „דלא הוה ידע בשום ענין“ מאמירת הקב"ה „ונתנו איש כופר נפשו“ (לחוד (וראה צאן קדשים לתוס' מנחות שם). אבל הא גופא צ"ע: למה הוצרך להראות לו מטבע של אש, ולא די באמירה שיתנו מחצית השקל.

(30) בסהמ"צ מ"ע קעא.

(31) כ"ה בהעקת קאפת. ובסהמ"צ שלפנינו „ואמרו זה יתנו כל העובר על הפקודים מבן עשרים וגו'“ עירוב ב' הפסוקים (יג"ד). ובהעקת העליר ליתא „מבן עשרים וגו'“.

(32) משא"כ בכר"כ מקומות בסהמ"צ שמביא יותר מפסוק אחד כותב „וכבר נכפל זה הציווי“ (וכיו"ב) ומביא הנאמר במק"א, משא"כ כאן. ואפי' אם רוצה להביא ב' הפסוקים הו"ל להביאו זה אחר זה ולא להפסיק „ואמר“ (ואמרו). כאילו שזהו עוד ענין. וראה ברכות ומכות בסופן (ועוד) „מאי ואומר“.

(33) ורק כתוב זה הביא כמנין המצות שבריש ספר היד ובפיה"מ ריש שקלים. וראה תוי"ט שקלים פ"א מ"ד: „ולדברי הרב שכתב כו'“.

(25) ואף שהקב"ה הי' יכול לעשות מגורה זה בהראותו, הרי המגורה שבמשכן צריכה שתיעשה ע"י משה (בני" – ראה גו"א בפרש"י תרומה ובהעלותך שם. אבל ראה רא"ם שם – ולא עביד קוב"ה ניסא למגנא לברוא מגורת זהב ולבטלה אח"כ (שהרי אסור להשתמש בה לבד במשכן). ואולי גם י"ל דהאיסור לעשות מגורת בת ז' כו' (ר"ה כד, סע"א ואילך. וי"ג) חל גם על למעלה. משא"כ זה במחצית השקל.

ועוד ועיקר: בהמגורה נאמר „אשר אתה מראה בהר“ (תרומה שם, ראה פרש"י שם. מנחות שם). משא"כ במחה"ש.

(26) ובנוגע לגודל וצורת המטבע – נראה בפונטל במטבעות דומן הבית וכו' שלא הי' מדייקן בזה.

(27) מב, א ד"ה זאת.

(28) ועד"ו הוא בשטמ"ק לתוס' מנחות שם: א"נ התם לא נתקשה רק בהא דדבר מועט יכפר על עון העגל.

(29) כוונת התוס' בחולין בפשטות היא: הקב"ה עדיין לא אמר לו שיתנו מחצית השקל, ותמיהתו „מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו“ היתה ע"ז שאמר לו הקב"ה „ונתנו איש כופר נפשו“, [וכדמוכח

השנה וועלכע זיינען לכפרה³⁹; (ב) די עצם נתינה פון מחצית השקל איז אן ענין פון כפרה – א קרבן יחיד.

ויש לומר, אָז דאָס איז אַ מחלוקת צווישן רש"י און רמב"ם: רש"י איז מפרש⁴⁰, "ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם שהקרבנות לכפרה הם באים", אָז ביי דער תרומה פון מחצית השקל שטייט "לכפר על נפשותיכם" – לשון רבים, ד. ה. אַ כפרה אויפן צבור, היות אַז דאָס ווערט גענוצט פאַר קרבנות צבור, וואָס זיינער ענין איז כפרה⁴¹.

דער רמב"ם אָבער לערנט דאָס אַרויס כנ"ל פון פסוק, "ונתנו איש כופר נפשו", וואָס שטייט בלשון יחיד, עס מיינט ניט די כפרה פון קרבנות צבור, נאָר אַז דאָס האָט דעם דין "קרבן בפני עצמו"⁴² – די נתינה גופא איז אַ גדר כפרה⁴³.

ויש לומר אַז דאָס איז דער טעם אויף נאָך אַ חילוק צווישן רש"י און רמב"ם: לדעת רש"י⁴⁴ דאָרף מען מכוון זיין

פאַראַן צוויי דינים: (א) עס דאָרף זיין אָן איינמאָליקע נתינה, ווי דער רמב"ם³⁴ פסק'נט, "ואינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת". (ב) מ'דאָרף געבן אַ מטבע פון אַ "מחצית השקל כסף"³⁵ (ופשיטא ניט קיין "שוה כסף" אין באַטרעף פון אַ מחצית השקל³⁶).

בנוגע דעם וואָס דער רמב"ם פסק'נט אַז מ'דאָרף דאָס געבן בפעם אחת, איז מסביר דער ראַגאַטשאַווער³⁷ דעם טעם, אַז די נתינת מחצית השקל האָט אַ דין פון אַ קרבן און עס איז אַ גדר פון כפרה – און ביי כפרה העלפט ניט קיין נתינה לחצאין (ווי די גמרא³⁸ זאָגט בנוגע גזל הגר, "החזירהו (צום כהן) חצאין לא יצא מאי טעמא אשם קריי' רחמנא").

אין דעם (אַז דאָס איז אן ענין פון קרבן וכפרה) קען מען לערנען אויף צוויי אור-פנים: (א) דער גדר הכפרה פון מחצית השקל באַשטייט אין דעם, וואָס דערמיט ווערן געקויפט די קרבנות צבור במשך

(34) ריש הל' שקלים.

(35) לשון הרמב"ם שם. ובהלכה ה': ממה"ז זו מצותה שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן כו'. וראה שם ה'ו. ובפיה"מ להרמב"ם בכורות פ"ח מ"ח: מחצית השקל שהוא צריך להיות כסף צרוף עשוי מטבע* כמו שנתבאר בשקלים. ובפרש"י בכורות שם מט, ב במשנה "אין מביאין שם אלא מטבע של חצי שקלים". ובשו"ת הריב"ש סי' סו: וכן ה' לו לתת מחצית השקל במטבע כסף בעינו. אבל יש סוברין שאפשר ליתן גם פרוטות – ראה חינוך מצוה קה. ובמנ"ח שם סוסק"א. ועוד.

(36) משנה בכורות שם.

(37) צפע"נ השלמה ג, א ואילך. וראה צפע"נ הרמב"ם ריש הל' שקלים.

(38) ב"ק קי, א וברש"י. "ורשם דף מ' ע"א גבי כופר" (צפע"נ שם).

(39) ראה שבועות בתחלתה.

(40) פרשתנו לו, טו. ועד"ז בפרש"י מגילה כט,

ב (ד"ה שלש). וראה חזקוני פסוק יב.

(41) ראה גם תוספתא שקלים פ"א, ב. וצע"ק במ"ש בצפע"נ השלמה שם, "ולכך מבוואר בתוספתא ספ"א דשקלים דיש עליהם שם כפרה" בהמשך למש"כ, "יש עליו שם קרבן בפ"ע". וראה צפע"נ הל' שקלים פ"א ה"ט.

(42) לשון הצפע"נ בהשלמה שם.

(43) ולכאורה כן משמע גם ממש" הרמב"ן ריש פרשתנו (פסוק יב) באמצע דבריו: ומ"מ אין אדם רשאי לפחות וליתן פחות מחצי סלע בין יחיד בין רבים, כי אין כופר הנפש פחות מכן כדכתיב זה יתנו גו'. אבל בסוף דבריו כתב: שכל הצריך כפרה שהגיע לכלל חיוב המצות יביא מחצית השקל אחד לקרבנות. (וראה רא"ם שם בפרש"י). וראה שקלים פ"ב ס"ה. תנחומא פרשתנו י"ד, ובכ"מ.

(44) ד"ה לרבות (מנחות נב, א) הובא בצפע"נ

השלמה שם.

(* כ"ה בהערתקת קאפח. ולפינו: כסף מזוקק מצויר מטבע.

ד. עפ"ז איז מובן דער טעם וואָס דער רמב"ם ברענגט אין ספר המצות ביידע פטוקים הנ"ל, ווייל פון יעדערן פון זיי לערנט מען אָפּ אַ באַזונדער גדר המצוה פון נתינת מחצית השקל: פון „ונתנו איש כופר נפשו" לערנט ער אָפּ, אַז נתינת מחצית השקל איז אַן ענין פון כפרה ע"ד ווי אַ קרבן; פון „הי יתנו" – וואָס דער לשון „זה" באַווייזט אויף אַ נתינה פון איין זאך – מ'גיט עם ניט אַלס אַ סכום וצירוף פון צען (באַזונדערע) גרה (ובמ"ד לא האָט אַן אָרט צו זאָגן אַז מען קען זיי אויך געבן ניט אַלע מיט אַמאָל), נאָר אַלס איין מחצית השקל – (בלשון הרג-צובי⁴⁸) אַ „שיעור העצמי" ניט קיין „שיעור מצטרף".

וואָס פון דעם קומען אַרויס די צוויי דינים: אַ דין אין דער נתינה בשייכות צום גברא און אַ דין אין דער „חפצא" פון מחצית השקל: פון „ונתנו איש כופר נפשו" ווייס מען⁴⁹ דעם דין אין גברא,

בשעת דער נתינה פון מחצית השקל אַז מ'גיט דאָס צוליב די קרבנות צבור; פון רמב"ם אָבער איז משמע אַז דאָס איז אַ באַזונדער ענין, ווי ס'איז מוכח פון דעם וואָס אין דעם ערשטן פרק אין הלכות שקלים רעדט ער בלויז וועגן דער מצוה און דעם אופן פון נתינת מחצית השקל (און ער זאָגט ניט אַז וויבאַלד מ'דאַרף מקריב זיין קרבנות צבור מתרומה חדשה, דעריבער⁴⁵ איז אַ „מ"ע מה"ת ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה" און נאָכמער – ער דערמאָנט אינגאַנצן ניט אַז מען קויפט מיט די מחצית השקל קרבנות צבור⁴⁶), און אויך אין פרק ד' הייבט ער אַן בסגנון פון אַן ענין בפ"ע חדש לגמרי⁴⁶: תרומת הלשכה מה יעשה בה, לוקחין ממנה תמידין של כל יום והמוספין וכל קרבנות הצבור כו'. ד. ה. אַז (אין) דעם עצם נתינה פון מחצית השקל איז ניט (נוגע אַז דאָס איז) צוליב קרבנות צבור (נאָר ס'איז אַ דין קרבן וכפרה בפ"ע) און דאָס וואָס לפועל קויפט מען די קרבנות צבור פון תרומת הלשכה (מחצית השקל) איז עם אַ באַזונדער ענין פאַר זיך⁴⁷.

או „כי תשא". ויעי"ש בקושית הגמרא: בשלמא למ"ד כי תשא כו'. וראה ר"ן שם.

אבל לפי תירוצי הגמרא שם טעמא מאי כדר' טבי (ראה פרש"י שם) וכן מהמשך הגמרא יש לדחות דאינו שייך לזה. וראה צפ"נ השלמה שם. ואכ"מ. 48 צפ"נ הלכות תשובה פ"ב ה"ב. ומציין „עי' מש"כ פ"א מהל' שקלים". וראה בהנסמן בהערה 51.

49 בקרית ספר ריש הלכות שקלים: ואינו נותנו מעט אלא כולו כאחד בפעם אחד דכתיב לא ימעיט ממחצית השקל דאי למימר שיתן חצי שקל הוה סגי לכתוב יתן חצי שקל וקאמר לא ימעיט דרוצה לומר אפילו בנתינה לא ימעיט ממחצית שקל (וראה ע"ד" נחל קדומים להחיד"א פרשתנו עה"פ).

אבל אף שהרמב"ם ריש הלכות שקלים הביא הכתוב „העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט גוי" הרי הביאו ע"ז ד, אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ושואל מאחרים כו'. ולא מצינו שיביא הכתוב לעצם חיוב המצוה.

ועוד: לדעתו הר"ז רק דין פרטי בנתינה דלא ימעיט וזוהי שהרמב"ם כתבו תיכף בהלכה א'

45 ראה מגילה כט, ב. וש"נ. שקלים פ"א ה"א. וראה ר"ן מגילה שם ד"ה מאי פרשת שקלים רב אמר. וראה ל' המאירי ריש שקלים (והמשנה הראשונה) „פירוש כבר ידעת כו'".

46 גם לא בה"ט שם שכ' „בא' באדר משמיעין על השקלים כדי שיכין כל אחד ואחד מחצית השקל שלו ויהי עתיד ליתן כו'". (וגם אינו מוסיף למקדש. ראה ל' ר"ח מגילה שם). ובפיהמ"ש ריש מס' שקלים: ופירוש משמיעין מכריון עליהם שיכינו בני אדם שקליהם כדי שתהי' תרומת הלשכה בזמנה כלומר בר"ח ניסן כו'.

46* אף שיש לומר שתפס לשון המשנה רפ"ד דשקלים.

47 עפ"ז (אם שקלים הוא מצוה בפ"ע או בשביל הקרבנות) יש לבאר לכאורה מחלוקת רב ושמואל (מגילה כט, ב) אם פרשת שקלים הוא „צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי",

„נותנו: (א) כולו כאחת (ב) בפעם אחת“⁵³].

ה. עפ"ז וועט מען פאַרשטיין וואָס דער פירוש פון „זה יתנו“ איז, „כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו“ און ס'איז מובן דער טעם וואָס דער אויבערשטער האָט אים באַוויזן דווקא אַ מטבע של אש.

דער חילוק צווישן אש און אַנדערע יסודות פון חומר הבריאה⁵³ איז: אַנדער־רע סוגי חומר (רוח מים או עפר) ווערן געמאַסטן לויט זייער כמות, פאַרנעם אין מקום, אָדער אין ערך ושווי (זייער מאָס אין גשמיות'דיקן שטח אָדער אין כמות השוויות והערך). „אש“ ווערט ניט גע־מאַסטן לויט איר תפיסת מקום און איז ניט מוגבל אין אַ באַשטימטן שטח אין מקום, די מציאות פון „אש“ איז מער אַן איכות'דיקע⁵⁴, און אויך אַ מעט אש איז מתפשט והולך⁵⁵.

און דעריבער, ווען דער אויבערשטער וואָלט אים באַוויזן אַ מחצית השקל כסף, וואָלט נאָך אַלץ ניט געווען קלאַר, וואָס דער גדר המצוה איז און וואָס אידן דאַרפן געבן: צי ס'איז אַנגעזאָגט גע־וואָרן און ס'איז גענוג די שוויות וכו' פון אַ מחצית השקל כסף. ובמילא קען מען

אַז ער דאַרף עס געבן בבת אחת, ניט לחצאין⁵⁰ כנ"ל; און פון „זה יתנו“ (די „זאך“ גופא זאָל מען געבן) ווערט אָפּגע־לערנט דער דין בנוגע „הפצא“, אַז דער חיוב איז „זה (יתנו)“ – די מציאות⁵¹ פון אַ מחצית השקל – אַ מטבע פון אַ מחצית השקל⁵², און ניט כסף לויטן שיעור און משקל פון מחצית השקל.

[ויש לומר, אַז דאָס איז מדוייק און מודגש אין די צוויי לשונות אין רמב"ם

משמע שזהו מעצם גדר המצוה. וי"ל דנפק"מ גם בפועל אם קיים המצוה אלא שחסר פרט זה, או שלא קיים המצוה כלל. וראה רי"ט אלגזי הלכות בכורות פ"ח אות פא בסופו. ר"פ פערלא לרס"ג מ"ע ז (צב, ג). עשה כ' (קמה, ג ואילך). ועוד.

(50) ואף שזה נכלל כבר בהלימוד „זה יתנו“, דמכיון שצריך ליתן מטבע כסף הרי בדרך ממילא אא"פ להיות נתינה לחצאין (ולהעיר שבמנין המצות וכן בפייה"מ שקלים הביא רק הכתוב זה יתנו, כנ"ל הערה 33), י"ל דמעט נתינת התיכות מטבע זה עד שיצטרפו למטבע שלם. או – מכיון שהרמב"ם הביא גם הפסוק „ותנו איש כופר נפשו“ (הודיע (גם) גדר מצות נתינת מחצית השקל להגברא. שהוא כופר נפשו, הרי נמצא כדאשר נתנו בפעמים רבות חסר לא רק בקיום „זה יתנו“ (דהתפצא), אלא גם בהקיום „יתנו איש כופר נפשו“ – הנתינה להגברא. (51) ראה צפע"נ מהד"ת ב, ג, ע, ג.

(52) וזה שמצינו לדעת הרמב"ם (רפ"ג דהל' שקלים) דשנים נותנין שקל אחד על שניהם, הרי (א) כתב „שנים שנתנו על שניהם חייבין בקלבון“ ולא כ' „שנים נותנין שקל על שניהם“ (ב) ועיקר: י"ל (לדעת הרמב"ם) גם אז נחשב שכ"א נתן מטבע מחצית השקל, והוה הטעם לחיוב נתינת „קלבון“, דלפי שחייבין ליתן מטבע מחצית השקל כסף, לכן כשנותן שקל (על שניהם), בכדי שיקיים מצות נתינת מחצית השקל צריכין (השולחני או הגזבר המקבל) להחליף השקל על ב' חצאי שקלים וזה ניתן להקדש (שרק אז נחשב נתינתו לקיים המצוה „זה יתנו“) וממילא חייבין בקלבון. וראה רמב"ם שם ה"ו.

(53) וצע"ג אריכות לשון הרמב"ם שם בהשליה „ואינו נתנו בפעמים רבות (ומוסוף) היום מעט ולמחר מעט“, ואולי הם ב' ענינים ובסדר ד„זו ואצל זו“, ולכאורה כצ"ל (זו ואצל זו) גם במש"כ „כולו כאחת בפעם אחת“ אף אם נפרש (דלא ככפנים, אלא) שניהם בהנתינה דגברא. ולהעיר מהגירסא ברמב"ם (פרענקל) „פעם אחת. ואכ"מ.

(53*) רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ד.

(54) עד"ז יש להסביר גם כפי הגו"א פרשתנו (בתי"ה) במה שהוצרך להראותו מטבע של אש דוקא. ואכ"מ.

(55) להעיר מזית רענן ליל"ש שם.

(*) להעיר משו"ת חמדת שלמה יו"ד סי' לב.

זאָגט תוס', „משום דלא הוה ידע (איזה מטבע יביאוי?) בשום ענין אם לא הי' מראהו” –

ווען דער אויבערשטער ווייזט אים ניט אַ מטבע של אש, וואָלט משה ניט גע- וואוסט (ניט נאָר – נתקשה) דעם דין אַז עס דאַרף זיין „זה יתנו”, דער תנאי אין חפצא פון דער מטבע כנ"ל בארוכה.

אין חולין זאָגט תוס', אַז משה'ס תמי' איז געווען אין דער נתינה פון גברא – „מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו” – דאָס איז דאָך ניט קיין קרבן⁵⁸.

ז. לויט דעם – אַז די תמי' פון משה'ן (כפי' התוס' אין חולין) איז געווען דער- פאַר וואָס ער האָט נאָך ניט געוואוסט אַז מחצית השקל איז אַ קרבן – קומט אויס אַז דאָס וואָס „הראהו מטבע של אש” איז געווען⁵⁹ (ניט נאָר צו מודיע זיין דעם גדר המצוה אין חפצא פון מחצית השקל נאָר) אויך אַ הסברה אין דער נתינה פון גברא (אַלס כפרה – קרבן).

דער ביאור בזה:

אין כפרה זיינען דאָ צוויי ענינים: (א) כפרה דורך קרבנות, „לכפר על נפשותי- כם”, (ב) „כופר נפשו”.

„כפרה” (ע"י הקרבנות) מיינט (ווי

57 גירסת השיטה מקובצת שם כנ"ל הערה 19.
58 להעיר על חילוקי הסוגיות בהא דר"מ שהראה לו כמין מטבע של אש: בירושלמי שקלים הובא לענין החפצא דמחצית השקל (בחיוב קלבון), איזה מטבע צריך ליתן (ראה קרבן העדה שם ובמפרשים); במדרשים הני"ל (הערה 2) – לענין הכפרה בהמשך לתמיהת משה מי יוכל ליתן כופר נפשו.

59 לדעת התוס'. משא"כ לדעת רש"י (בפירושו עה"ת), שס"ל שהוא כפשוטו „זה יתנו” להודיעו הדין בהחפצא דמחצית השקל. ולהעיר דעפ"י פי' הא' דרש"י כל המשך הפרשה מדבר רק במחצה ש' בשביל מנין בני' אלא ש' מהמנין הזה נעשו האדנים". ואכ"מ.

געבן וואָס מ'וויל, אַבי דאָס איז ווערט אַ מחצית השקל, אָדער עס דאַרף זיין דוקא כסף לויטן משקל פון אַ מחצית השקל, אָדער דוקא אַ מטבע וואָס משקלה איז מחצית השקל כסף.

און דעריבער האָט ער אים באַוויזן „כמין מטבע של אש” (וואָס „משקלה” איז „מחצית השקל”), אַז די מצוה איז ניט די כמות – די שוויות אָדער אפילו כסף במשקל פון אַ מחצית השקל, נאָר „די זאָך” גופא, די מציאות פון דער מטבע מחצית השקל⁶⁰.

– ד.ה. ניט דער גדר המצוה איז געבן אַ משקל כסף אין ערך פון מחצית השקל (ולכל היותר – איז עס אַ תנאי צדדי) אַז דער כסף דאַרף זיין בצורת (מטבע) נאָר דאָס איז דער גדר המצוה: „זה יתנו” געבן די מטבע – מחצית השקל.

און דאָס זאָגט זיך אויס אין „מטבע של אש” דוקא, וואָס אש איז ניט אַן ענין וואָס מעסט זיך מיט ערך ושוויות, כנ"ל. נאָר זיין שיעור איז – די עצם מציאות פון אש,

און עס איז דאָך פאַרשטאַנדיק אַז „מטבע של אש” ממש קען מען ניט געבן – מיינט „זה” – דער ענין מיוחד אין מטבע של אש ווי ער געפינט זיך אין מטבע של כסף.

ו. עפ"ז וועט מען פאַרשטיין די צוויי תירוצים פון תוס' (הנ"ל ס"א) אַז זיי זיינען ניט מחולק צווישן זיך, נאָר זיי זיינען בהתאם צו די צוויי גדרים הנ"ל אין נתינת מחצית השקל: אין מנחות

56 להעיר מצפ"נ לרמב"ם שם ה"ג וה"ה: וזהו מה דאמרינן בירושלמי דשקלים כו' ר"ל שני דברים אחד דדוקא כזה ר"ל כמשקלו וגם מטבע ונ"מ דאם יפחת כו'. וראה מכתבי תורה מכתב פט.

פון מחצית השקל איז ענינה, ע"ד ווי עס איז געווען צום ערשטן מאָל, צו מכפר זיין אויף חטא העגל⁶⁷ וואָס רירט אָן אין עצם מציאות – ס'איז אַ חיוב מיתה; און דעריבער דאַרף זיין „כּוּפּר נפּשו“, אַז עס זאָל ווערן אַ נייע מציאות.

און (אויך) דאָס האָט דער אויבער-שטער מגלה געווען דורך ווייזן אים אַ „מטבע של אש“, אַז די כּפּרה פון מחצית השקל איז תּוכנה אַזוי ווי (די טבילה ב)אש – עס איז פּועל אַז עס ווערט אַ מציאות חדשה⁶⁸.

ת. אע"פּ אַז דאָס וואָס דער אויבער-שטער האָט באַוויזן משה'ן „מטבע של אש“ איז געווען כדי צו מבאר זיין אַז די נתינה פון מחצית השקל איז ניט אַן ענין פון שווי ומשקל, נאָר – אַז יתנו" (כנ"ל באַרוכה) – זאָגט אָבער רש"י אַז די „מטבע של אש“ האָט געהאַט אַ משקל⁶⁹ דמחצית השקל

דער טייטש פון כּפּרה – פּאַרגעבונג אַז עס ווערט פּאַרגעבן און אַראָפּגענומען די טומאת החטא; „כּוּפּר נפּשו“ איז ניט קיין ענין פון אַראָפּנעמען דעם חטא, נאָר כּוּפּר: „אויסלייזונג פון נפּש“, ד. ה. דע-רמיט ווערט אויפגעטאָן אַז דער נפּש ווערט פּאַרביטן⁶⁰ און במילא אויסגע-לייזט, ווי אַ נייע מציאות.

וואָס די צוויי ענינים זיינען בכללות די צוויי סוגים וואָס מ'געפינט באַ דער טהרה פון טומאה אין פּשטות⁶¹.

טבילה במים נעמט אַראָפּ די טומאה; טבילה באש, און ווי די גמרא⁶² זאָגט איז „עיקר טבילות בנורא“, איז תּוכנה [ניט אַראָפּנעמען די טומאה⁶³, נאָר] בדוגמת פעולת האש כּפּוטה, וואָס איר אופטו איז – „מחזירן לכּבשן“ ווערט אַ נייע כּלי⁶⁴ ומציאות.

און דאָס איז דער חילוק צווישן דער כּפּרה פון קרבנות און „כּוּפּר נפּשו“ וואָס דורך מחצית השקל: די קרבנות זיינען (בכלל) מכּפּר אויף שגגות⁶⁵ (ועכ"פּ) ניט אויף כּריתות ומיתות ב"ד⁶⁶; די נתינה

60) ע"ד, בעליו יומת. אם כּוּפּר יושת עליו ונתן פּדיון נפּשו גו" (משפּטים כא, כט"ל).

61) להעיר מצפּע"נ ה'ל' תּשובה שם: ב' ענינים להסיר הַטּומאה, ולטהרה, וב' ההסברות בזה. ואכ"מ.

62) סנהדרין לט, סע"א.

63) להעיר, דמים עצמם אפשר שיקבלו טומאה,

משא"כ אש. וראה ברכות כב, א: מה אש כו'.

64) ראה זבחים צו, א. ובתוד"ה אלא שם. תוד"ה התורה (פסחים ל, ב). רא"ש שם (פ"ב ס"ז).

טור או"ח ס' תנא ובב"י שם. שו"ע שם סוס"א, ואדה"ז ס"ט.

65) לא רק קרבנות היחיד חטאת ואשם כו' כ"א

גם בקרבנות צבור – ראה שבועות בתחלתה.

וראה סהמ"צ להצ"צ (דרך מצותיך) מצות עגלה ערופה (ובציונים לשם).

66) ורק שעיר המשתלח מכּפּר על כּריתות

ומיתות ב"ד (שבועות שם בסוף המשנה. רמב"ם

ה'ל' תּשובה פ"א ה"ב).

67) ראה ירושלמי ותנחומא שבהערה 43. ובמדרשים הנ"ל הערה 2. ולגירסת השטמ"ק מפורש הוא בתוס' מנחות (כנ"ל הערה 28).

68) ועפ"י יובן מש"כ בתוס' חולין שם „הראהו הקב"ה להבחין היטב ולהודיע לישראל“, דלפי פשוטו אינו מובן: מה צריך „להבחין היטב ולהודיע לישראל“? ועפ"י הנ"ל יומתק, שהראהו הקב"ה להבחין היטב גדר ותוכן הכּפּרה דמחצית השקל, שענינו (מטבע של) אש שנעשה מציאות חדשה.

ועדיין אינו מובן לכאורה: זה שענינו הוא „כּוּפּר נפּשו“ (ולא רק כּפּרה דקרבנות) הרי ידע גם לפנ"ז „אלא שתמה על הדבר מה יוכל ליתן כּוּפּר נפּשו“, והיינו איך זהו כּוּפּר נפּשו ומה נתחדש לו בזה ש„הראהו מטבע של אש“? יובן ע"פ המבואר לקמן בפנים.

69) להעיר גם מתיב"ע עה"פ (הובא לעיל הערה 2).

(* ולפי הנ"ל דהראה הקב"ה מטבע של אש ענינו להראותו גדר החפצא דמחצית השקל מובן בפשטות „להבחין היטב“ במטבע של אש, כנ"ל באַרוכה.

לא יכלכלוך כו', אמר הקב"ה איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן כו'".

איז ניט מובן: וויבאלד משה האָט שוין געהערט פריער⁷¹, בנוגע צום משכן, אָז „איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן“, פאָרוואָס איז ער „נבהל“ און ס'איז ביי אים געווען אַ תמי' הערנדיק די ווערטער „ונתנו איש כופר נפשו“?

לכאורה מען קען ניט זאָגן אַז דער חידוש ותמי' פון משה'ן איז געווען דער-פאָר ווייל דאָס איז כופר נפשו אויפן חטא העגל, וואָס רירט אָן דעם עצם מציאות כנ"ל⁷² – וואָרום אויך דאָס געפינט מען, דער אויבערשטער האָט געהייסן נעמען אַ פר בימי המילואים „לכפר“⁷³ על מעשה העגל שהוא פר⁷³.

איז דער ביאור אין דעם:

באָ דעם משכן איז פאָרשטאָנדיק אַז דאָס וואָס אידן האָבן געטאָן איז געווען „לפי כחן“, ווייל זייער השתתפות אין דעם איז געווען מיט נדיבות לבם – „כל איש אשר ידבנו לבו“⁷⁴, „כל נדיב לבו יביאה“⁷⁵; עד"ז ביי הקרבת הפר – ווייל ביי קרבן איז דער דין, אַז „יקריב אותו לרצונו“⁷⁶, און דאָס אַז עס דאָרף

– „הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל“,

און פון דעם וואָס דער אויבערשטער האָט געמאַכט אַ נס בתוך נס – ניט נאָר „מטבע של אש“, נאָר אַז די מטבע של אש זאָל האָבן אַ משקל – איז מוכח, אַז אויך אין דעם פרט פון „משקל“ האָט דער אויבערשטער מחדש געווען אַן ענין ביי משה'ן, וואָס ווען ניט „הראה לו .. מטבע של אש ומשקלה כו'“ וואָלט ער מדעת עצמו עס ניט געוואוסט.

אין אַנדערע ווערטער: אין דער נתניה פון מחצית השקל איז נוגע (ניט נאָר דער עצם „מטבע של אש“, נאָר) אויך אַז דער מחצית השקל דאָרף זיין בדוגמא צו אַ „מטבע של אש“ וואָס האָט אַ משקל.

ט. וועט מען דאָס פאָרשטיין בהקדם וואָס תמיהת משה – „מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו“ (וי געבראַכט פריער פון תוס') און דערפאָר האָט דער אויבער-שטער באַוויזן משה'ן מטבע של אש – איז מקורה אין מדרשו⁷⁰, און דאָרט איז מבוואר אַז דאָס „ונתנו .. כופר נפשו“ איז געווען איינע פון די דריי זאָכן „שמע משה מפי הגבורה ונבהל ונרתע לאחוריו“ – „בשעה⁷¹ שאמר לו הקב"ה צו את בניי את קרבני לחמי לאשי אמר משה מי יוכל להספיק לו קרבנות אם אנו מקריבין לפניו כל חיתו שדי כו' אינו מספיק לו כו', א"ל הקב"ה איני מבקש לפי כחי אלא לפי כוחן כו'. בשעה שאמר לו הקב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם אמר משה מי יוכל לעשות לו מקדש שישירה בתוכו הנה השמים ושמי השמים

⁷¹ שהרי הפרשה דמחה"ש דפ' כי תשא „ונתנו איש כופר נפשו“ נאמרה לאחרי שנצטוו (בפ' תרומה) „ועשו לי מקדש גו'", וכדמוכח ממש"נ (פרשתנו ל, טז) „ולקחת את כסף הכפורים גו' ונתת אותו על עבודת אהל מועד גו'“.

⁷² ראה לקו"ש ח"ג ע' 923 ואילך. וש"נ.

⁷³ פרש"י תצוה כט, א.

⁷⁴ להעיר מפרש"י חוקת יט, כב ד"ה פרה.

⁷⁵ תרומה כה, ב.

⁷⁶ ויקהל לה, ה. וכן ה"י בפועל „כל נדיב לב הביאו גו'“ (שם, כב), ועד – שהמלאכה היתה דים גו' והותר (שם לו, ז).

⁷⁰ ויקרא א, ג. פרש"י שם מתו"כ. ר"ה ו, א. וש"נ.

⁷⁰ שם הערה 2.

⁷¹ לשון במדב"ר שם. ועד"ז (בשינויים קלים) בשאר מקומות הנ"ל.

באוויון משה'ן „מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל“, וואָס ער האָט גענומען (ווי עס שטייט אין מדרש) „מתחת כסא כבודו“, כדלקמן.

י"ד. דער טעם (פנימי) אויף דעם, וואָס ביי מחצית השקל איז ניטאָ דער דין פון „כופין אותו עד שיאמר רוצה אני“ (ובפרט קשה לפי הנ"ל, סעיף ג', אַז דאָס האָט אַ דין קרבן). י"ל אַז דאָס איז, ווייל מחצית השקל איז געקומען אַלס כפרה אויפן חטא העגל, וואָס האָט אָנגערירט כנ"ל, דעם עיקר מציאות פון אידן, זיי אָפּגעריסן אויך מצד נפשם ופנימיותם ר"ל, ובמילא קען דאָ ניט העלפן „כופין אותו עד שיאמר רוצה אני“ (אַז דער רצון ופנימיות הנשמה זאָל אַרויסקומען בגלוי).

און דערפאַר „הראה לו מטבע של אש“, וואָס „הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו“: מצד פנימיות הנשמה ווי זי איז שייך צום גוף האָט די נתינה ניט גע-קענט זיין מצד כחן של ישראל, כנ"ל. דאָס קען אָבער יע זיין מצד עצם הנשמה (וואָס איז העכער לגמרי פון גילויים, ווייל עצמיות הנשמה איז דער עצם פון אַלע כחות⁸¹, אויך פון זיין עשי' חיצונית).

און דאָס מיינט „הראה לו (הקב"ה) — דער אויבערשטער האָט מגלה געווען, בדרך מלמעלה למטה אויך ווי די „מטבע של אש“ נעמט זיך „מתחת כסא כבודו“ — די בחי' אש שבנשמה, עצם הנשמה, ווי זי איז מושרש למעלה „תחת כסא כבודו“ ווי די חז"ל⁸² זאָגן „הנשמות גזורות מתחת כסא הכבוד“⁸³;

זיין דער רצון המנדב ושל בעל הקרבן, איז דאָס מדגיש אַז עס איז „לפי כחן“ — אין דעם איז דאָ „כחן של ישראל“;

אָבער די מצוה פון מחצית השקל איז אין אַן אופן אַז יעדער האָט געמוזט געבן, צי ער וויל יע אָדער ניט, נאָכמער דער דין איז אַז „כופין את מי שלא נתן עד שיתן וכל מי שלא יתן ממשכנין אותו ולוקחין עבוטו בעל כרחו ואפילו כסור תו“⁸⁴ —

[און אע"פ אַז אויך באַ קרבנות איז דאָ דער דין פון „כופין אותו“ — איז עס אָבער אין אַן אופן פון „כופין אותו עד שיאמר רוצה אני“⁸⁵, ד. ה. אַז ביי דער הקרבת קרבן מוז דער מענטש זאָגן בדי-בור שלו אַז „רוצה אני“; וואָס הגם אַז בחיצוניות איז עס אַ געצוואונגענע אמירה, איז אָבער די אמירה מתאים מיט'ן אמת, וויבאָלד אַז בפנימיות נפשו וויל יעדער איד מקיים זיין דעם רצון השם (כמבואר ברמב"ם⁸⁶); משא"כ ביי מחצית השקל געפינט מען ניט אַז דער איד דאַרף זאָגן „רוצה אני“, ד. ה. אין זיין נתינה מוז ניט זיין רצונו. און ווי-באָלד אַז די נתינה אַליין איז נאָר אַ חיצונית'דיקע פעולת היד און דער נפש פון אידן איז ניט קענטיק אין דער עשי', איז]

— ווי קען זאָג נתינה זיין „כופר נפ-שו“⁸⁰, אין דעם איז דאָך ניטאָ „כחן“, „כחן של ישראל“!

אויף דעם האָט דער אויבערשטער

77) רמב"ם הלכות שקלים שם ה"ט. וש"נ.

78) נסמן לעיל הערה 76.

79) ספ"ב להלכות גירושין.

80) וידוע השקו"ט במש"כ בתוספתא שקלים

81) דממשכנין כיון דהוי כפרה, והרי חייבי

חטאות ואשמות אין ממשכנין אותם. וראה

בארוכה צפע"נ לרמב"ם שקלים שם ה"ט. וש"נ.

81) ראה לקו"ש ח"ע פ' 131, וש"נ.

82) רע"מ צו כט, רע"ב. נשא ככג, ב. ועוד.

83) ראה אלשיך עה"פ. ועוד.

בדוגמא לזה: בבת אחת – אן התחלקות, און דער שיעור פון דער מטבע איז ניט אַ כמות־דיקער (וואָס מעסט זיך אין שוויות און משקל), נאָר אַן איכות־דיקע עצם־דיקע נקודה;

און מהאי טעמא איז די כפרה פון מחצית השקל אין אַן אופן פון „אשׁ” (העכער פון דער כפרה פון קרבנות, כנ״ל סעיף ז), וואָס מאַכט איבער דעם מענטשן אין אַ מציאות חדשה, ווייל מצד התגלות פון עצם הנשמה ווערן נשתנה אַלע זיינע כחות⁸⁴ ביז ער ווערט אַ מציאות חדשה.

יב. אַט דער ענין וואָס „מטבע של אשׁ הוציא הקב״ה .. והראהו למשה”, איז אָבער געקומען ערשט נאָכדעם⁸⁵ ווי משה „נבהל ונתע לאחוריו”; דוקא ווען בחי׳ משה – חכמה⁸⁶ דקדושה – ווערט נבהל כו׳, ניט קענענדיק באַנעמען ווי אזוי אַן עשׁ׳י ופעולה חיצונית קען זיין אַ כפרה, איז דאָס⁸⁵ מעורר אַז דער אויבער־שטער זאָל באַווייזן, מגלה וממשיך זיין מלמעלה למטה, די דרגא פון „אשׁ” שבנשמה ביז אין בחי׳ „משקל”, ד.ה. ווי עצם הנשמה זאָגט זיך אַרויס בגלוי אין די כחות הנשמה ביז אין מעשה המצות פון אַ אידן.

און דאָס איז אויך אַ הוראה אין עבודת כאו״א: עס טרעפט אַמאָל אַז אַ איד פילט ניט קיין געשמאָק און חיות אין לימוד התורה וקיום המצות, עס איז אַ מצות אנשים מלומדה, כגוף בלי נשמה⁸⁷; ביז נאָכמער, אַז דאָס איז ביי אים גאָר אַ טירחא ועול, ער דאַרף זיך

און דאָס האָט ער מגלה וממשיך גע־ווען אין „משקלה” – אַז דער עצם הנשמה נעמט דורך די נשמה מיט אירע אַלע כחות דאָ למטה ביז אין משקל וכו׳; ד.ה. אַז די „מטבע של אשׁ” – עצם הנשמה – איז ניט אַ באַזונדער זאָך פון די כחות וואָס זיינען דאָ אין דער נתינה גשמיות, נאָר די מטבע של אשׁ גופא איז „משקלה מחצית השקל” (וכנ״ל, אַז דער עצם הנשמה איז דער עצם פון אַלע כחות).

און דערפאַר, אפילו ווען די נתינה פון אַ אידן איז אַן דער אמירה פון רוצה אני, ס׳איז אין אַן אופן פון „משקל” – אַ נתינה גשמית וחומרית, אַן רצון וחיות, ס׳איז „משקל”: עס וועגט און שלעפט למטה און מ׳דאַרף האָבן טרחא און אפ״י לו כפי׳ – איז אָבער דער אמת לאמתו (און דאָס איז דער אויפטו פון מחצית השקל), אַז ביי אידן איז אויך די נתינה געבונדן מיט׳ן „אשׁ שבנשמה”, אַז די אמיתיות ופנימיות פון זיין כח העשׁי והנתינה איז די התגלות פון „תחת כסא כבודו” וואָס איז „מטבע של אשׁ”, עצם נשמתו.

יא. ע״פ כהנ״ל איז פאַרשטאַנדיק די שייכות צווישן די צוויי ענינים הנ״ל אין מחצית השקל – דער דין, ונתנו איש כופר נפשו” (דער דין אין נתינה, אַז דאָס איז „כופר נפשו”, אַ קרבן) און „זה יתנו” (דער דין אין חפצא, אַז דאָס איז ניט אַ גדר שוויות וערך, נאָר אַ מציאות פון אַ מטבע מחצית השקל כסף) – וואָרום ביידע דריקן אויס די זעלבע נקודה, אַז די נתינה פון מחצית השקל איז פון „אשׁ” (מתחת כסא כבודו) ועצם הנשמה:

וויבאַלד עצם הנשמה איז העכער פון התפשטות גילויים והתחלקות, איז מובן אַז אויך די נתינה שמצד עצם הנשמה איז

(84) ראה קונטרס העבודה פ״ה (ע׳ 32 ואילך).

(85) ראה עדי׳ו לקו״ש ח״ו ע׳ 38 ואילך.

(86) לקו״ת מסעי פט, ד. צב, רע״א. ועוד.

(87) ראה תניא פל״ח.

ער פאַרשטייט ניט וואָס דאָס מיינט און ער האָט קיין שום רצון ניט דאָס צו טאָן. און וואָס פאַר אַ תועלת איז צו מכריח זיין אים אָנטאָן תפילין, בשעת ער וועט עס טאָן נאָר דערפאַר וואָס ער איז אָן איידעלער מענטש און קען ניט אָפּזאָגן – אָבער די מעשה המצוה גופא מיינט ביי אים גאָרניט?

דער סדר דאָרף זיין – טענה'ן זיי – אַז די ערשטע זאָך דאָרף מען אים אויפֿן־ לערן שריט נאָך שריט, אַ טאָג נאָך אַ טאָג און געבן צו פאַרשטיין ביז אַז ביי אים זאָל זיך אָפּלייגן אין זיין שכל אַז ער דאָרף מקיים זיין מצוות, און דעמאָלט וועט ער שוין אַליין אָנהייבן מקיים זיין מצוות, וואָרום ער וועט האָבן אין דעם אַ רצון און געשמאַק.

אויף דעם איז דאָ די הוראה פון מח־ צית השקל: בשעת אַ איד איז מקיים אַ מצוה אפילו נאָר אין אַן אופן פון „משקלה“, אַן קיין שום תענוג און אָן אַ רצון, און אפילו בדרך כפי, באַווייזט דער אויבערשטער אַז באמת'ן איז דאָס מטבע של אש, דאָס איז מצד דעם „אש“ פון עצם הנשמה, ובמילא איז דאָס זיין אמת'ער רצון ותענוג.

ואדרבה – דורך דעם וואָס ער וועט פועל'ן אויפן צווייטן מקיים זיין די מצוה אפילו נאָר בדרך כפי, וויבאַלד באמתית איז דאָס פאַרבונדן מיט'ן „אש“ שבנשמה, וועט דאָס פועל'ן אַז סו"ס וועט די מטבע של אש אַרפּאָקומען בגלוי ביז אין „משקלה“, אין זיין מעשה בפועל, ביז אַז דאָס וועט ווערן זיין רצון ותענוג בגלוי, סוף־סוף וועט ער מקיים זיין די מצוה מיט'ן גאַנצן ברען און פייער פון דער נשמה.

און וועט אויך צואיילן די הקרבת

כופה זיין צו מקיים זיין דעם אוי־ בערשטנס' רצון, און אויך דער נויטן זיך איז ביי אים ניט בדרך עבודת עבד, נאָר ווייל ער האָט ניט קיין ברירה –

דאָרף ער וויסן, אַז דאָס וואָס ער וועט זיך אַרײַן טראַכטן אין דעם, מיט אַ הת־ בוננות אליבא דנפשי, און בחי' משה שבו – חכמה שבנפש⁸⁸ – „גיט זיך אַ טרייסל“ דערפון וואָס ער האָט ניט קיין חיות און הרגש אין עבודת השם, און אין מקיים זיין דעם אויבערשטנס רצון – דאָס⁸⁹ גופא איז מעורר דעם ענין פון „הראהו מטבע של אש כו“, אַז הקב"ה עוזרו, דער אויבערשטער איז ממשיך און באַווייזט בחי' „משה“ שבנפש דעם אש שבנפשו, עצם הנשמה, און דאָס ווערט נמשך אין „משקלה“, אין אַלע כחות הנפש ביז אין מעשה בפועל, און אין אַן אופן גלוי.

יג. לאידך האָט מען פון דעם די הוראה: בשעת ס'איז דאָ אַ איד, וואָס לעת עתה פירט ער זיך ניט אַזוי ווי עס דאָרף זיך פירן אַ בן אברהם יצחק ויעקב און עס ליגט אַ חיוב אויף יעדן אידן צו מקרב זיין אים צו תומ"צ – זיינען אָבער דאָ אַזעלכע וואָס טענה'ן: וואָס פאַר אַן אָרט האָט צו זאָגן דעם אידן אַז איצט דאָרף ער לייגן תפילין. אָדער לייגענען ק"ש וכיו"ב, בעת ער האַלט נאָך ניט דערביי,

88) ראה תניא פמ"ב.

89) ויתירה מזו י"ל: זה שהאדם הוא במדרי' נמוכה כזו שאינו מרגיש כו' ואינו רוצה לקיים רצון העליון, זה גופא בא מלמעלה בכדי* לעורר בחי' משה שבו, ועי' לבוא ל"הראה .. מטבע של אש" – גילוי עצם הנשמה, במשקלה – במחדו"מ שלו.

(* ובמכש"כ מנעין החסאים כו', כיזוע ענין נורא ענינה על בנ"א. ראה לקו"ש ח"ה ע' 66 ואילך. לקו"ש ח"ח ע' 395-6. וש"נ.

אתה עתיד לבנותה"⁹¹ „ואני אהי' לה נאם
ה' חומת אש סביב"⁹², במהרה בימינו
ממש.

(נושיחות פ' שקלים,
פ' זכור, פ' פרה תשל"ג)

הקרבות (וואָס מ'האָט געבראַכט⁹⁰ פון
מחצית השקל) אין דעם ביהמ"ק השלישי
אין ירושלים עיר הקודש, וואָס „באש

90) דלכאורה קרבנות ציבור הראשונים
דלעת"ל יהיו ע"י שיחידים ימסרום לציבור יפה
יפה (ר"ה ז, סע"א ואילך. רמב"ם הל' כלי המקדש
פ"ח ה"ז) עד שיגבו מחה"ש.

91) נוסח נחם – ירושלמי ברכות פ"ד ה"ג.
92) זכר' ב, ט.

